

Nytt fra forbundene

Reportage från Riksstämmodagarna i Kopparberg 17-18 maj 1998.

Samling skedde vid BGS-lokalen Gruvstugan belägen på Ljusnarsbergfältets gruvbacke i Kopparberg. Vid 1100-tiden utdelade Ingemar ett häfte benämnt Kopparstigen gällande den vandringsled med detta namn man lagt inom det forna gruvfältets område. Häftet innehöll namn o kortfattad historik över hållpunkterna efter stigen.

Kort därefter tog Kopparstigsvandringen sin början med Erik Hedberg som guide o som det visade sig som god berättare. Koppartiden i Ljusnarsberg som så småningom ledde fram till namnet Kopparberg började i stort sett med Märten Finnes upptäckt av kopparmalm 1624. I o med detta blev det en stor aktivitet på orten invid den blivande gruvan. För att skilja platsen från Stora Kopparberget i Falun så antog gruvsamhället namnet Nya Kopparberget

Vandringen begynte vid Radskärpningen sedermera benämnt prins Gustavs schakt efter hans besök 1768. Den sista brytningen som gick i Boliden AB's regi nedlades 1975. Gruvdjupet då var 413 m. Detta var den sista kopparbrytningen över huvud taget i Ljusnarsberg.

Storgruvan som ligger ett stycke längre upp på höjden är den plats där Märten Finne rastade vid en brasa under en jakt- eller fisketur. Enligt sägnen somnade han o i drömmen hörde han en röst säga öDen som finner denna skatt först får skåda skall mista ögonen bådaö. När Märten vaknade såg han i brasan en gulröd sten (kopparkis). När brytningen sedan började slog drömmen in ytterligare, han blev blind. För upptäckten lär han ha fått 2 tunnor säd.

Gruvan bröts efter tillmakningmetoden. Den 23 juni 1684 (midsommarafton) inträffade ett storras varvid uppfordringsanordningarna förstördes, men inget folk omkom eller skadades. Gruvan hade då varit rasbenägen i flera år. (Koppargruvor o midsommartid verkade vara en riskfylld kombination, jämför raset , stora stöten, i Falu gruva på midsommardagen dock skilda år).

Den största kopparutvinningen skedde år 1646 med 120 ton garkoppar. Totala produktionen i Ljusnarsbergfältet torde ha varit 6500 ton garkoppar. I hela Ljusnarsbergs malmtrakt framställdes 11500 garkoppar under perioden 1628-1885.

Vidare utefter Kopparstigen låg Tyskgruvan, Rälamsgruvan med flera. De flesta av gruvorna uppvisade antingen intressanta former efter tillmakningen, synliga förtimringar etc. Utefter stigen längre ned mot än återfanns intressanta rester efter rostningsugnar o vid än ett hjulhus med vattenhjul.

Vid rostugns lämningarna fanns uppställt ett väl bevarat vändbrott, en gruvvind o pivån för gruvspelet som fördelade spellinor till olika gruvor. Dessutom var en hyttbälg av intressant konstruktion uppställd liksom en gryta av gjutjärn (Stora grytan) med en vikt av två-tre ton.

På vägen ner till denna uppställningsplats passerades en sten med ett speciellt smitt järnkors sittande i en sten. Liknande markeringar finns på flera platser i Ljusnarsbergfältet. Rundturen avslutades vid hjulhuset enär tiden runnit iväg till nästa programpunkt.

Vi var hungriga o törstiga o drog iväg till Gruvstugan där BGS värdfolk dukat upp fika o massor av smörgåsar vilket smakade underbart efter turen. Olika drycker fanns för att släcka törsten.

Efter denna trivsamma samvaro var det dags att bege sig till Stora Gården o hålla Riksstämma kl 1430. Mötet är beskrivet till sin handling i styresprotokollet o upprepar sig ej här.

Mötet gick i ungefär samma banor som övriga är o deltagarintresset var stort.

Nytt beslut för året var en ungdomssatsning som vi hoppas skall bli en framgång. Fortsatt verksamhet på kontroll av varphögars vara eller icke vara (gäller i stort sett sulfidmalmsvarparna). Vidare skall arbetet med fyndorter o eljest vad medlemmarna kan hitta på . Brainstormningen på söndagen gav ju upphov till vissa riktpunkter.

SupØn o den trevliga samvaron intogs på Stora

Gården.

Kl 1800 gick deltagarna till bords o spisade vildsvinsribs med potatissallad. Efteråt glass o hjortron, i sanning smakfullt.

I övrigt förgylldes det hela av en trivsamt samvaro o ytterligare förhöjning skeddes genom vår vinsponsors Lennart Werners generositet med välsmakande vin i riklig mängd.

Samvaro ute o inne under några timmar tillsammans med den ljumma kvällsluften ^20 grader varm. Många kontakter knöts säkerligen under kvällen, tips om fyndlokaler o annat trivsamt. Så småningom drog deltagarna var o en till sitt.

Holger Buentke o jag tog en kvällstur o såg en praktfull solnedgång från Finngruvans imponerande utsiktspunkt som dagens avslutning.

Söndagen inleddes kl 900 med samling i Gruvstugan o öbrainstormningen o tog vid.

Resultatet från denna finns särskilt redovisat samman med protokollet. Det hela tog cirka en timma.

Holger avtackade deltagarna för de tips som strömmat in.

Allan informerade om ett inträffat ras i Riddarhyttan nära Pellegruvan. Varning ges att iakttaga försiktighet vid besök, ytterligare ras kan ske.

Ingemar redovisade en pärm innehållande i skrift allt som återfinnes på SARF hemsida framtagen av Mikael Jansson. Tips att efterfölja så medlemmar som saknar insyn i internet kan se vad som finns.

Dagens sista programpunkt var Ingemars föredrag om hans besök på några mindre vanliga mineralfyndorter han besökt i Sverige.

Föredraget framfördes med inlevelse o humor.

Lokalen Royticken uppvisade nickelmineral i form av små korn i en grön serpentin. Denna serpentin är slipbar.

I norra Jämtland nära Bläsjön o Tangen finns ett glimmerbrott med rutilkristaller. Brottet syns från en punkt vid kraftverket.

Lermon i Gäddede N. Jämtland där finns ett täljstensbrott innehållande en grön ädeltalk. Skivor av täljsten står uppresta på platsen med inristade namn o bildar en kyrkogårdsliknande miljö. Sista delen upp till brottet är mycket brant.

Muruhatten innehållande kromit är belägen cirka 1 km från Gäddede o är gångväg.

I trakten av Bräcke förekommer kasseterit i lösblock. Efter Sten Anders Smeds grävning i

området bildar blocken efter grävningen ett S. Området som är ett stort ödemarksområde uppvisar också vivianit .

Vi förflyttar oss till Medelpad. Vid Himmelssjön i närheten av Baggböle förekommer lösblock med andalusitkristaller av stor längd. I sydändan av sjön påträffas andalusiten även som korskristall. Cirka 200 meter att gå o lätt att hitta sade Ingemar. Från sambon Gudrun kom då kommentaren "Det tog Ingemar 3 år att hitta ditö."

Kölaberget innehöll en grå o tråkig topas. Sillamanit i rosa färg o som kristall av 5-10 cm längd lät inte lika tråkigt

Tandsjöborg uppvisade mineralet Fuchsit (kromglimmer) i slipbar kvalitet. Ingemar omtalade vidare kasseteritförekomst i Långsele o stora kristaller av herosit vid Gamboberget. Cirka 2 km att gå men svår att hitta. oven svart turmalin förekom.

I en liten koppargruva vid Jönselevallen förekom bergkristall av nästan mikroskopisk storlek. Men det visste inte Ingemar förrän han sett dem. (Det är så att söka efter mineral med hjälp av gamla beskrivningar).

Han berättade vidare om en förekomst av gedigen vismut o med titanitkristaller tätt sammanpackade förmodligen i Yxsjöbergstrakten. När Ingemar o Gudrun på varen besökte förekomsten så sjönk bilen mitt på vägen ned till underredet. Gudrun gick 3 km o lyckades få tag på en person med traktor.

En lokal belägen cirka 1 km från Järnboås förekommer turmalinen dravit o enstaka beryller. En Kjell Gatedal upptäckt.

Kjörbergs klack utanför Hofors kan man påträffa vackra svarta granater upp till 7-8cm stora i ett gammalt kalkbrott. Stora varpmassor att leta i.

Ingemar avslutade med att tala om en turkosförekomst utanför rnsköldsvik på ön Klösan i Bottnhavet.

Han sade också att vill någon ha ytterligare upplysning om någon av här berättade lokaler så går detta bra.

Ingemar o BGS avtackades med en blomma av SARF för ett gott värdskap. Kl var då 1045. Efter samvaro av olika längd upplöstes mötet för detta år.

Vintrosa 25 maj 1998

Tore Steen, sekr SARF